

Psicopedagogia de l'Art

Primer Semestre 1995-1996

Prof. C. Genovard

4 crèdits

PSIPEDART

Introducció al programa

L'educació artística i la psicologia de l'educació artística formen part habitual dels *curricula* contemporanis en l'especialització de *psicologia de l'educació i psicopedagogia* en la majoria d'universitats occidentals. L'art com a fenomen psicològic i psicoeducatiu es contempla en aquesta matèria des de tots els aspectes possibles, no únicament per la seva importància formativa sino també pel valor que, per primera vegada se li dona en el context de la *Reforma Educativa*. Aquí es tracta d'omplir un buit curricular des de l'enfoc psicopedagògic d'aquest camp d'estudi. El tema no és nou, però si ho és la inclusió d'aquesta perspectiva en la formació universitària donat que no existeix un sol sector de l'actividad artística contemporània que no pugui esser motiu de l'acció psicopedagògica.

La psicopedagogia de l'art cubreix 4 camps de formació. (1) Es una assignatura dirigida a l'educació de la sensibilitat cultural no sempre contemplada en els aprenentatges anteriors del estudiant; (2) és una assignatura interdisciplinària que dona unitat als coneixements adquirits en altres àmbits i a temes que no es poden deixar de coneixer perquè pertanyen a camps vitals de l'activitat contemporània, com per exemple l'impacte de la percepció plàstica de les imatges televisives en la construcció de la realitat; (3) és una assignatura polivalent en el sentit de que permet contactar amb mons professionals en els quals, cada vegada més, les formacions globals son més apreciades; per exemple la publicitat, el disseny, l'arquitectura, la moda, l'esplai, els multimedia, etc. i (4) en tant que reflexió i activitat psicopedagògica específica enten que els objectes de l'educació artística són subjectes que permeten diferents tipus d'intervenció.

Activitat didàctica i avaluació

1. Organització de les classes

Les classes teòriques seran sobre la matèria d'estudi segons el present programa, el material que es recomani i la visualització de videos. En casos especials es proporcionaran alternatives d'estudi dirigit;

Les classes practiques tractaran de (a) la tècnica del treball obligatori. El mètode serà, sempre segons el nombre d'alumnes matriculats, el de la tutoria continuada. I (b) sobre activitats plàstiques i auditives relacionades amb els temes del programa.

A part la bibliografia que es recomana al final del programa, existeix un dossier orientador per la confecció del treball que estarà disponible a partir de l'última setmana d'octubre.

2. Les pràctiques

Les pràctiques (punt 1, b) consistiran bàsicament en la visualització de vídeos o en l'audició de peces o altres materials relacionats amb els temes explicats. Es justificaran mitjançant comentaris d'un full per sessió. Es proporcionaran models de full.

3. Avaluació

Aquesta assignatura s'avaluarà mitjançant la realització d'un treball monogràfic individual a escollir d'entre una llista de temes que s'oferiran a començament de curs. Igualment es valoraran els fulls de pràctiques esmentats en el punt anterior.

4. Calendari

Entrega de treballs.- L'última setmana de classes del primer semestre.

Resum del Programa per temes

1a. Part. Psicologia i Educació Artística . Psicopedagogia de l'Art

TEMA nº 1.- La implicació psicològica i educativa en els contextes artístics

2a. Part. L'activitat psicopedagògica en els contextes plàstics

TEMA nº 2. La psicopedagogia de la percepció.- La intervenció en les activitats de mirar i veure

TEMA nº 3 . Les imatges com objectes psicopedagògiques-*imatge, icònic, imaginari, fantasia, creativitat.- Els aspectes cognitius: construcció del pensament i construcció de la imatge.- Els aspectes afectius.*

TEMA nº 4.- La imatge transformada (1). L'aparició de la fotografia i els canvis radicals en el món de la percepció.- *La fotografia com objecte educatiu.- Interpretació plàstica i educació visual mitjançant la fotografia.- La intervenció psicopedagògica en el món de la imatge fixe.*

TEMA nº 5.- La imatge transformada (2).- El Cinema com art "total".- *L'estructura de l'obra cinematogràfica.- L'únic art plàstic amb poder de recrear.- El cinema com objecte educatiu.- Els mons iconics familiars derivats: psicopedagogia de la televisió.*

TEMA nº 6 Els espais físics globals (1) .- Els nous conceptes plàstics per anomenar l'espai: ambient, ecologia, conservació.-La nova sensibilitat per l'espai.- Diversitat d'espais i intervenció psicopedagògica.

TEMA nº 7.- Els espais físics globals (2). L'experiència psicopedagògica del museu: com experimentar la vivència del museu.

3a. Part. Els contextes acústics

TEMA nº 8 Els espais artístics auditius i motrius. La irrupció de la música en la vida contemporània. Psicopedagogia de la música.-Música i motricitat.- Dramatització.- La musicoteràpia.-

4a. Part. Els contextes personals

TEMA nº 9. L'impacte artístic de la corporeïtat. Els missatges cognitius dirigits al cos.- La salut.- Els missatges afectius.- Moda i vestit.- Els missatges emocionals.- Sexe, erotisme, pornografia.- Els llenguatges no verbals del cos.- L'expressió corporal.- Intervenció psicopedagògica en la corporeïtat

TEMA nº 10 Els reptes psicològics i educatius del "temps lliure" (lleure): el viatge com a fenomen estètic global. Els elements cognitius i emocionals del viatge.- Educació pel viatge.- Viatge i vacances.

5a. Part. Els contextes simbòlics

TEMA nº 11. Els components psicològics i educatius de l'experiència artística del llenguatge.- Els components cognitius i emocionals en la vivència del llenguatge.- La lectura com emoció estètica.- L'aprenentatge de l'expressió parlada.- Parlar, dir, escoltar, entendre. - Tipus d'intervenció.

TEMA nº 12 . Le psicopedagogia de l'art i l'impacte de les noves tecnologies.- Els multimedia.- Les imatges virtuals.-Enriquiment i banalització de la informació.

TEMA nº 13 L'aprenentatge i l'ensenyament de l'educació artística.- Psicologia evolutiva i educació artística.- Per què dibuixa el nen?.- De la representació a l'expressivitat-Els aspectes curriculars.- La LOGSE i la Psicopedagogia de l'art- L'art i la tercera edat.

Fonts bibliogràfiques indicatives

- ACERETE, D.H. (1978) Objetivos y didáctica de la educación plástica. Guía para el maestro de grado. Buenos Aires, Kapelusz.
- AHRENZWEIG, A. (1876) Psicoanálisis de la percepción artística. Barcelona, Gustavo Gili (SEEA)
- ARNAVAT, M.M. y GUARDIA A.M. (1987) Educació per mitjà de la Plàstica Avesta, Barcelona.
- ARNHEIM, R. (1989) Nuevos Ensayos sobre la Psicología del arte. Madrid. Alianza
- BALADA, M. (1988) Com analitzar una obra plàstica Barcelona. Publicaciones de l'ICE
- BALADA, M.; JUANOLA, R. (1984) L'educació visual a l'escola Barcelona, Ed 62
- BORRAS, B.M. et alts. (1980) Introducción general al arte. Arquitectura. Escultura. Pintura. Artes decorativas. Madrid, Ediciones Istmo.
- BORTHWICK, G. (1982) Hacia una educación creativa. Madrid, Fundamentos.
- BOU, LI.M. (1986) Cómo enseñar el arte. Barcelona, CEAC.
- BUSQUERT SANTIAGO, A. (1978) Las artes plásticas en la escuela. Madrid, Ministerio de Educación y Ciencia.
- CABANELLAS, I. (1980) Formación de la imagen plástica del niño Pamplona, Institución Príncipe de Viana
- CABANELLAS, I. (1989) Los orígenes de la imagen plástica (en prensa) Madrid, Universidad Computense
- CABANELLAS, I. (1990) Expresión Plástica en las Escuelas Infantiles. (en prensa) Revista Itaca Pamplona, MEC
- CALMY, G. (1976) La educación del gesto gráfico Barcelona, Fontanella.
- CLOT, R.J. (1976) La educación artística. Barcelona, Planeta.
- CORBOUSIER, Le (1961) Mensaje a los estudiantes de arquitectura. Buenos Aires, Eds. Infinito.
- CHERRY, C. (1980) El arte en el niño de edad preescolar. Barcelona, CEAC.
- DALI, Ana Ma. (1949) Salvador Dali visto por su hermana. Barcelona. Ed. Juventud.
- DIEZ, M.D.; MATEOS, E.; MENCHEN, F. Creatividad y Medios audiovisuales *Revista de Psicología General y Aplicada* 1980, 5 (35), p. 845-680
- DIONISIO, Mario (1972) Introducción a la pintura. Madrid. Alianza
- EDER, R.; LAUR, M. (1986) Teoría social del arte México UNAM
- ESCORIZA, J. Evolución del dibujo infantil de 2 a 6 años Barcelona, P.P.U.
- FORRELLAD BRACONS A.; GRATACOS MASANELLA R.; JUANOLA TARRADELLAS R. (1990) Metodologia i nous Fundació La Caixa (1991) Fotografia Americana del Sig. XX.
- GARAU, Augusto (1984) Las armonías del color. Eds. Paidós.
- GIMENEZ, T.; CASADEMONT, E.; ANTON, M. (1983.) Música, plàstica i psicomotricitat. Cicle inicial: recursos per el mestre. Barcelona, Onda.
- GONZALEZ, L. (1982) Psicomotricidad profunda. La expresión sonora Valladolid, Miñón
- GRATACOS, R.; FORRELLAD, M.; JUANOLA, R. (1989) Proposta per un model de Formació Permanent del Professorat de l'Àrea d'Educació Artística Ponència presentada al V Congrés d'Educació per l'Art, Organitzat per S.E.E.A. Tenerife
- GREER (1987) La Educación Artística como disciplina: Aproximación al Arte como una materia de estudio. Revista de Arte y Educación 1 115-128 Madrid
- GUIXARD-MEILI, Jean (1966) Como mirar la pintura. Barcelona. Nueva Colección Labor.
- HARGRTETAVES D.J. (1991) Infancia y educación artística. Madrid, M.E.C.
- HAUSER, Arnold (1964) Historia social de la literatura y el arte. Madrid. Guadarrama.
- HARGRTETAVES D.J. (1991) Infancia y educación artística. Madrid, M.E.C.
- HERNANDEZ HERNANDEZ P. (1989) Diseñar y enseñar Narcea, Madrid.
- KELLOG, R. (1979) Análisis de la expresión plástica del preescolar Madrid, Cincel.
- LE DUC, J.; GAUDRON, J.M.; CHAUVETM, J.L. (1974) El educador frente a la imagen Madrid Morova Ley de Ordenación General del Sistema Educativo. Anaya Boletín Informativo.
- LOWENFWELD, W. (1958) El niño y su arte. Buenos Aires, Kaspeluz.
- LUCART, L. (1980) Pintar, dibujar, escribir, pensar. El grafismo en el preescolar Madrid, Cincel.
- MALINS, Frederik (1980). Para entender la pintura. Los elementos de la composición. Barcelona. Blume.
- MALRIEU, Philippe (1971) La construcción de lo imaginario. Madrid. Guadarrama.
- MARIN VIADELL, R. (1985) Hacia una taxonomía de objetivos para la educación artística. En Revista de Arte y Educación nº1, Madrid, 101-103

- MARIN, R. (1987) La investigación en la Educación Artística Icónica nº 8 Madrid
- MILMAN, O. (1970) Influencia de la actitud en la percepción *Revista de Psicología General y Aplicada* , 102, p. 15-30
- MORRIS, Ch. (1985) Fundamentos de la teoría de los signos Barcelona, Buenos Aires.
- MUNRO, T. (1975) (1963) Psicología del Arte: pasado, presente y futuro. En HOGG J: Psicología y artes visuales Barcelona, Gustavo Gili
- PAVEY, D. (1982) Juegos de expresión plástica. Barcelona, CEAC.
Publicacions del Laboratori de les Arts. Centre Cultural. Fundació "la Caixa" (cin fitxes).
- QUERALT DE CUADRAS O. (1990) Las tres áreas del conocimiento en el actual sistema educativo. Comunicación presentada en el V Congreso Nacional de la Sociedad Española para la Educación por medio del Arte (SEEA)
- READ, Herbert(1970) Arte y Sociedad. Península.
- READ, Herbert (reimp. 1986) Educación por el arte. Paidós Educador.
- STERN, A. (1962) Comprensión del arte infantil. Buenos Aires, Kaspelusz.
- VIGOTSKI, Lév Semionovich(1970)Psicología del Arte. Barcelona, Barral.
- VILANAS,A; COLOMBO, F. Exercicis d'exploració i representació de l'espai Barcelona. Ed Graó. Col.lec. Punt i Segit.
- WIDLÖCHER, D. (1978) Los dibujos de los niños Barcelona. Marder.
- WOODFOFRD, S. (1985) Introducción a la Historia del Arte. Cómo mirar un cuadro. Barcelona: Gustavo Gili.